

Šaulinys

Nr. 27
2011 m. Kovas

Merkinės Vinco Krėvės gimnazija



Laisvės vėliavą ne taip sunku iškelti, kaip sunku ją nešti

Eglė Jauneikaitė, III a g klasė

Konkursui „Lietuvos kovų už laisvę
ir netekčių istorija“. Tema: Sausio 13-oji.

Ruošusi mokytoja Rita Černiauskienė

Plačiai atmerkiu akis, slapčiomis pažvelgusi į savo mintis, ir įsiklausiau į retus, bet aiškiai girdimus Bažnyčios varpus. Klasėje tapo tamsu, kai lange plazdėjusi žvakė visiškai užgeso taip netikėtai, kaip tada užgeso mūsų brolių ir sesutės gyvybės. Užgeso iš meilės tėvynei. Kaip dabar skamba varpai, taip ir prieš 20 metų jie skambėjo ir mano Merkinėje, tačiau nieko gero nepranešė. Kaip dabar, 2011-ųjų metų sausio 13-osios ankstyvą rytmetį, kiekvieno tikro piliečio lange švyti žvakė, taip prieš 20 metų iš mažos liepsnelės išplieskė milžiniškas noras savo širdyje nešti patriotizmą...

Sunku ir įsivaizduoti, kaip dainuojanti minia 1991 metų žvarbią naktį nepabūgo milžiniškų, visa griauinančių, geležinių monstrų – tankų. Keista, kad ta minia neišsiskirstė pradėjus šaudyti, o stoji visiškai nuoga prieš kraujo trokštančius raudonuosius. Ačiū Dievo meilei ir Marijos globai, kurios šaukėsi Tėvynės gynėjai tą dvasios kovos naktį. Ir vienintelis tiems didvyriams likęs ginklas – tai žodis, skriejęs iš kiekvieno ten esančio širdies, žodis, sklidęs net ir mirties akivaizdoje. Retas kuris pabūgo, jog gali ši akimirka būti paskutinė ne tik visai tautai, tačiau ir kiekvienam asmeniškai, nepabūgo net ir kraujo skonio, ir likusių tuščių, laisvės siekiančių delnų, o tas, kuris išsigando ir visą naktį prasislapstė kaip niekingas išdavikas, tik rytą it laisvę suuodęs šūnytis, iš savo buveinės išlindęs apsidairyti, amžinai nešiosis kaltę dėl tų, kurie nebėgo, dėl tų, kurie žuvo. O mūsų Tėvynės Lietuvos laisvė išpirkta pačių garbingiausių, pačių tyriausių ir nuoširdžiausių, čia augintų, šios žemelės vaikų gyvybėmis.

Ir šiandien, sausio 13-osios popietę, apsikabinusi mamą, priglaudusi galvą prie jos krūtinės, o rankomis tvirtai išsispaudusi į jos pečius, netikėtai pravirkau, pati nesuvokdama kodėl. Krito ašaros, bet mama tylėjo, ji mane suprato. Iš lūpų man išlėkė tylus ir duslus „ačiū“, vos girdimas, bet ir tai ji išgirdo. Sėdint taip šiltai apsikabinus ji pradėjo man pasakoti apie tai, ką aš galiu tik įsivaizduoti, apie dvidešimtmetį menančius sausio mėnesio įvykius. Tuo metu mama laukėsi mano vyresniojo brolio, kuris į šį pasaulį turėjo įžengti jau po mėnesio, taigi ji tiesiog nepajėgė vykti sergėti Lietuvos į sostinę. Nepajėgė fiziškai, nors širdimi veržėsi į Vilnių. Ji turėjo likti namuose, Merkinėje. Mama pasakojo, jog išlydėjusi mano a. a. senelį, močiutę ir tėtį, pati liko budėti prie radijo imtuvo, sekė visas naujienas. Tas laukimo ir nežinojimo apie savo šeimą laikotarpis jai buvo pats sunkiausias. Išgirdusi naujas žinias ir artėjančią grėsmę, ji tai stojosi, tai sėdosi, tai apsirengus išbėgdavo į lauką, tai vėl grįždavo atgal į namus, jos galvoje, kaip ji pati pasakojo, taip pat virė kova tarp širdies ir proto, ir nežinia, kas būtų joje laimėję, jei nesugrįžę artimieji su žinia: „Dukra mūsų, mes LAISVI!“ Pažvelgiau mamai į vos šviesa apšviestą veidą, blizgesys ant skruostų išdavė, kad ji taip pat verkė. Savo delnais suspaudžiau jos sustingusias rankas, tokią susijaudinusią ir taip susimąsčiusią seniai ją bebuvau mačiusi.

Sausio 13-oji – tai kertinis akmuo mūsų dorovinėms vertybėms, šią dieną galėjome netekti savo namų, savo pilietybės, savo tautos, ji turėjo būti išduota ir atimta iš mūsų, šią naktį varžėsi gėris su blogiu, garbė su nepagarba, santūrumas su išdidumu, kovėsi daug žmogišku protu nesuprantamų, žemų dalykų. Buvo džiūgaujančių Lietuvos pralaimėjimu, linkinčių, kad joje kuo greičiau išgalėtų svetima diktatūra. Tai ši Gorgonė savo slėpiningu veidu grasinosi atsigręžti į mus, savo grėsmingu žvilgsniu ketinusi paversti bet

kurių lietuvių bejausmiu akmeniu, kol vėl koks bebaimis Persėjas pasiryžtų nukirsti Medūzos galvą. Tokia turėjo būti mūsų ateitis. Tačiau Lietuva paneigė viską, kas buvo ne jos valioje, maža tauta įveikė nagais išsikibusį Gorbačiovą ir jo milžinišką „tautų skaldymo“ mechanizmą. O visa tai pavyko, nes tada, Sąjūdžio šviesos užauginti, Nepriklausomybės dainų išsūpuoti mūsų tėvai, seneliai mylėjo savo dar tik pirmus metelius skaičiuojančią valstybę, besimokančią žengti silpnus žingsnelius. Jie gerbė savo tautą, mylėjo artimą savo ir nepažįstamąjį, kuris stovėjo šalia ir gniauždamas delnus tvirtai skandavo Bernardo Brazdžionio kvietimą: „Iš sutemų, iš prieblandų išėikit, / Uždekit naują ugnį širdyse, / Vergams palikit vergo naktį klaikią! – / Šaukiu aš, jūsų protėvių dvasia“. Niekam nekilo abejonių, kad bus kitaip – buvo tikėta, norėta, kovota. Todėl, kad laisvė – prigimtinis kiekvieno pašaukimas. O jos praradimas tolygus žmogui, kuris nebekyla, nebeauga, nebekuria, netobulėja. Sausio 13-ojoje glūdi išjuoktų svajonių apie laisvą Lietuvą triumfas.

O kaip yra šiandien su mumis, kiek meilės, tikėjimo ir noro širdyse rastume dabar? Faktai kalba patys už save. Dauguma mūsų savanaužiai, materialistai, pasirenkantys tą kelią, kuris yra naudingas. Tų beginklių kovotojų su tyromis, laisvės trokštančiomis širdimis, kupinomis savigarbos ir orumo, reikia kasdien. Atgavusi nepriklausomybę Lietuva tapo gražesnė žemėlapyje, tačiau viso užsilikusio blogio, prisitaikėliškumo šešėlio jos viduje nugalėti niekam nepavyks. Kuris dabar iš mūsų it koks „Žiedų valdovo“ Frodas ryžtusi į gležnas rankas paimti Saurono žiedą ir nepaisydamas pavojų sunaikinti jį Mordoro liepsnose. Blogio šešėlį galime tik sumažinti.

Sukurti valstybę labai sunku, o štai Lietuvai pavyko per 20 metų! Tai brandaus jaunuolio amžius, jau įgijusio vidurinę išsilavinimą. Supraskime ir tai, kokiomis sąlygomis dabar gyvename, demokratija mūsų šalyje – tai tik gražus ir dažnai kartojamas žodis, tačiau su jos funkcija mums, deja, sunku susitvarkyti. Pagrindinė priežastis – mažėjantis skaičius savo valstybe pasitikinčių žmonių, o su dešimtadaliu tokių asmenų Lietuvoje sukurti pilietinę visuomenę, tautą yra beveik neįmanoma,

nes tauta – kasdieninis aktas, reikalaujantis pilietiškų (laisvų) žmonių, kurių pareiga ginti savo šalį nuo bet kokio jai kylančio pavojaus.

Tylų sausio vakarą namuose, rankas šildydama arbata, prisiminiau, ką pasakojo mano fizikos mokytojas Stasys Papartis. Sausio 13-osios naktį jis kartu su savo draugais druskininkiečiais praleido prie televizijos bokšto Vilniuje. Įvairių žmonių gretose stovėjo jų grupelė, tačiau mokytojas sakė, jog iš jų akių buvo galima matyti, kad visų tikslas buvo vienas – stovėti už Tėvynę ir apginti jos laisvę. Pasirodžius tankams visi – jauni ir seni – griebėsi vieni kitiems už rankų ir dainavo. Bokštą kūnais apsupusi minia buvo it vienas kumštis – nepalaužiami, neišduodantys, trokštantys tik laisvės! Paklausiau: „Mokytojau, ar buvo baisu?“, ir jis nesigėdydamas atsakė: „Taip! Buvo baisu...“ Mano fizikos mokytojas toliau pasakodamas sakė, kad ta baimė nebuvo gyvenimiška, ne ta, kuri sukelia paniką... Ši baimė buvo grįsta pasiaukojimu tą akimirką, toji baimė neleido išsilakstyti, pasiduoti, o ji liepė giesmėmis, atviromis krūtinėmis ir pakeltomis galvomis stoti prieš okupantus.

Tvirtas Mokytojo žodis ir atviri jo jausmai atgaivino mano pasitikėjimą ne tik Lietuvos, kaip šalies, buvimu, bet ir lietuvių meile savo Tautai. Drąsos ir ryžto – štai ko mums trūksta iki jau iškovotos pergalės. Juk jei tauta ir gyventų vergovėje, bet egzistuočiau laisvės troškimas, jos nugalėti neįmanoma.

Šiandien vakare minėdami lemtingąją Sausio 13-ąją kartu su merkinieškiais susirinkome Merkinės kryžių kalnelyje. Kažkada tai buvo mokyklos stadionas, veikęs nuo 1972 metų. Mano močiutė, buvusi Merkinės mokytoja, dar dabar pamena, kai patys mokiniai pradėjo nešti kryžius į šią vietą ir tie vaikai niekaip negalėjo suprasti, kaip jiems ir kitiems buvo liepiama trypti šią juodą, purią žemę, slepiančią kraujuojančias, laisvės mirtyje žuvusias sielas. „1945–1953 m. šioje vietoje buvo užkasami enkavedistų ir sribų nužudytų Dainavos krašto partizanų kūnai,“ – apie tai praneša lankytojams skirta informacija Merkinės Lietuvos laisvės kovų ir kančių muziejuje. O paskendusį prisiminimuose močiutė pasakojo, kaip ne iš karto atsirado šie santūrūs kryžiai. 1989-aisiais nedrąsiai buvo pastatytas vienas



bendras, vėliau žuvusiems mokytojams, o po to merkiniškiai, subartoniškiai, Maksimonių, Netiesų ir kitų aplinkinių kaimelių gyventojai pradėjo nešti ir statyti dešimtimis. Kaip sakė močiutė, pavargo tylėti tie, kurie kryžius statė broliams, motinoms, tėvams, seserims ir ištisoms šeimoms. Čia atgulė vyrai, beveik bevardžiai, kraujo lašu, pakrikštijusiu mūsų sielas amžinam buvimui savo tėvynėje. Jie paliko motinas, tėvus, vaikus, žmonas, niekas jų neklausė, kur jie išeina. Gyvieji žinojo, bet tylėjo, nes bijojo... Priešingai nei tie, kurie čia taip tyliai guli. Kryžiaus ženklas virš jų galvų byloja apie ilgą ir skaudžią mūsų istoriją, kurios vengėm, o dabar taip didžiuojamės. Be tų partizanų mes būtume likę be Tėvynės, be tėviškės, be namų slenkščio... Dabar Kryžių kalnelyje apie 200 kryžių ir koplyčia.

Šiandien mes čia kūrenome laužą, dalijomės arbata, dalyvavome bendrystėje, klausydami tų, kurie tą naktį 1991 metais buvo Vilniuje. Ypatingai likom susijaudinę po Merkinės gydytojos Genoefos Černiauskienės jautraus pasakojimo, kai sausio 13-osios naktį miestelio žmonės į maldą kvietė aidintys ir gilūs Merkinės Švč. Mergelės Marijos Ėmimo į dangų bažnyčios varpai. Tuo metu mūsų parapijoje dirbęs klebonas Rokas Puzonas 3-ią valandą nakties sukvietė miestelio gyventojus bendrai maldai už žūstančius sostinėje. Su ašaromis gydytoja pasakojo, kad visi merkiniškiai buvo pasiryžę bet kurią akimirką prisidėti prie ginančių Lietuvą. Ji prisiminė ir Laisvės gynėjų laidotuvių dieną regėtą motinos sielvartą bei skausmą Aušros vartuose lankant Dariaus Gerbutavičiaus kūną. O abejingumo kaukę nuo kiekvieno Lietuvos piliečio nuplėšė mokytoja Rita Černiauskienė, ištarusi, kad tie, kurie įvairiose apklausose atsisako ginti Lietuvą, tikrai pakeistų savo požiūrį iškilus gimtinės praradimo pavojui. Tą vakarą prie Laisvės kovotojų atminimo laužo mokytoja irgi pasidalijo savo prisiminimais. Ji vienintelė iš mūsų buvusi tiesioginė tų įvykių dalyvė. Tuo metu Vilniaus universiteto pirmo kurso studentė ne egzaminų sesijoje sėdėjo, o kartu su tautiečiais kruvinąją naktį buvo įsiliejusi į gyvą žmonių grandinę prie parlamento rūmų. Mokytoja prisipažino tą naktį „patyrusi

dainuojančios revoliucijos vienybės poveikį ir išgyvenusi siaubą, aplinkui gaudint tankams ir tratant šūviams“. O vakarą laužo šviesoje vainikavo patriotiškų dainų giedojimas iš visos širdies, iš visos esybės. Tų pačių, kurias ir prieš dvidešimtmetį sausio naktimis Vilniuje dainavo mano a. a. senelis Jonas Sviklas, kurios skambėjo mano apklaustųjų mokytojų, kalbėjusios gydytojos balsuose, mano mamos ir močiutės, tėtės širdyse. Jaučiausi nepaprastai laiminga ir laisva, norėjosi džiūgauti visą naktį, o širdyje dar lig šiol kartoju sau: iš praeities stiprybę semiam!

Dalyvaudama sausio 13-osios minėjime vakare prie laužo Merkinės kryžių kalnelyje, vis savęs paklausdavau: o aš, ar eičiau ir stočiau į tą bebaimę minią? Ir visus kartus į šį klausimą atsakiau nė nedvejodama – aš eičiau, rankoje nešina gitarą, o lūpose pergalingą dainą.

Aš gimiau, kai Lietuva savo nepriklausomybę minėjo antrąjį kartą, čia užaugau, čia išmokau kalbėti, rašyti ir skaityti savo gimtąją kalbą, išmokau gyventi pagal lietuvių papročius, mane ugdė ir mokė atsiduoti lietuviškai kultūrai ir dėl viso šito esu be galo laiminga. Man skanu, kad atsisveikindama su kiekvienu nesikūprindama galiu ištarti „Sudie!“ Mano širdis gieda kartu su mano lūpomis, kai draugių rate bažnyčios mišiose suvirpa šventovės skliautai nuo „Aleliuja! Aleliuja!“ Aš esu laiminga, jog priklausau ateitininkams. Ir svarbiausia, jog man, nepriklausomybės vaikui, nereikia bijoti Dievo žodžio lūpose anei laisvos minties skrydžio. Aš turiu tai, ko neturėjo ir negalėjo turėti mano tėvai – prarastoji karta. Didžiuojuosi, kuo tapau ir kuo esu dabar, kur gyvenu ir ką turiu, tai svarbią ir įsimintiną savo mylimos tautos istoriją, gimtą Lietuvos žemelę...

Naudota literatūra:

Merkinės kraštotyros muziejus // prieiga per internetą: www.muziejai.lt/varena/merkines_krastotyros.htm [žiūrėta 2011-01-20]

R. Černiauskienė. Sausio 13-osios laužas Merkinėje // prieiga per internetą: www.kukumbalis.lt/veikla/sausio13_2011.htm [žiūrėta 2011-01-20]

Apklauso anketa Nr. 1

Pateikėjas: Fizikos mokytojas **Stasys Papartis**, gimęs 1952 m. gegužės 12 d., Kapčiamiestis, Kapčiamiesčio sen., Lazdijų raj. Dabar gyvena Druskininkuose

Užrašė Eglė Jauneikaitė, 2011 m. sausio 13 d.

Eglė Jauneikaitė: *Ką išgyvenote, mokytojau, Jūs sausio 13-ąją?*

Stasys Papartis: Sausio 13-osios naktį aš, kartu su didele grupe druskininkiečių grupe pasilikome budėti per naktį Vilniuje, prie televizijos bokšto. Jau kelias dienas tęsėsi žmonių budėjimas; žmonės jau priprato prie įtampos, kuri visus slėgė nuolat... Minioje buvo įvairaus amžiaus ir įvairaus išsilavinimo bei socialinių sluoksnių žmoniai, tačiau visus vienijo bendras tikslo siekis – atstovėti, apginti Tėvynės LAISVĘ... Šiuo požiūriu visi buvo kaip vienas kumštis ir tai padėjo nugalėti nerimą ir baimę. Kai pasirodė tankai, jaunuoliai, merginos, vyrai, moterys pradėjo jungtis į gyvus žmonių žiedus, apsupančius televizijos bokštą...

E. J. *Buvo baisu?*

S. P. Ar buvo baisu? Taip! Buvo baisu... Bet ta baimė nebuvo gyvenimiška, ne ta, kuri sukelia paniką, ta baimė buvo grįsta pasididžiavimu šia minia, kuri neišsilakstė, nepasidavė panikai, o giesmėmis, maldomis, atviromis krūtinėmis ir pakeltomis galvomis stovėjo prieš okupantus.

Apklauso anketa Nr. 2

Pateikėja: Mama **Rima Jauneikienė – Sviklaitė**, gimusi 1966 m. kovo 21 d., Merkinės mstl., Merkinės sen., Varėnos r. Tebegyvena Merkinėje.

Užrašė Eglė Jauneikaitė, 2011 m. sausio 13 d.

Tuo metu aš laukiausi tavo brolio. Jam buvo likęs vos mėnesis iki gimimo, todėl aš negalėjau vykti į tiesioginį įvykių centrą – Vilnių, išleidu tavo tėtį, senelį ir močiutę, o pati likau namuose prie radijo imtuvo. Tas laiko periodas, kurį turėjau išgyventi viena, man buvo ypatingai

sunkus. Aš keletą dienų gyvenau visiškai nežinioje, tiesiog laukiau, meldžiausi ir tikėjau. Pati labai troškiau važiuoti ir kovoti ten, su visais. Širdis vis stipriau imdavo plakti, kai per radijo imtuvą išgirdavau vis blogesnes naujienas. Mano protas kariavo su širdimi, norėjosi viską mesti ir pačiai sėsti į autobusą ir vykti į Vilnių, ir taip kelis kartus, tai išeidavau į kiemą, tai vėl lyg atgavusi sveiką protą grįždavau namo. Kol galiausiai grįžo artimieji su žinia: „Dukra mūsų, mes LAISVI!“ Ir tada jau manye nebeliko jokios baimės ir nežinios, tik noras džiaugtis savo gimtąją Tėvyne.

Apklauso anketa Nr. 3

Pateikėja: Močiutė **Bronė Vanda Sviklienė – Galčiūtė**, gimusi 1930 m. kovo 4 d., Puvočių k., Merkinės sen., Varėnos r., gyvena Merkinėje.

Užrašė Eglė Jauneikaitė, 2011 m. sausio 13 d.

Anksčiau šio [Merkinės] kryžių kalnelio vietoje buvo puikus stadionas! Iki šiol prisimenu, kai dirbau mokykloje ir mokiniai, savo noru pradėjo statyti čia kryžius. Jie niekaip negalėjo patikėti tuo, kad šiame stadione, kur jie sportavo, kiekvieną dieną mindė šią žemę, o kartu ir čia palaidotus mūsų žmones. Jiems tai buvo neįtikėtina ir skaudu, jie jautėsi tarsi pažeminę visus laisvės nešėjus... O ir kryžiai čia ne iš karto pradėti statyti. Visų pirma atsirado vienas, didelis skirtas visiems čia ilsintiesiems, po to atsirado žuvusiems mokytojams ir nuo šio kryžiaus čia pradėjo plaukti žmonių būriai, nešini kryžiais, kurie skirti motinoms, tėvams, broliams, seserims, draugams ar visai šeimai. Žmonės, kurie čia paliko kryžiaus ženklą, pavargo tylėti ir slėpti tikrą tiesą ir tikrąją istoriją. Čia ateiti juos privertė ne tik pareiga, bet ir širdgėla. Mes patys ilgai dalsėm su tavo seneliu ir dvejojom, ar statyti čia kryžių šeimos draugui, kuris manoma, jog čia palaidotas, jei sumestų į duobę kūnų ir tryptų ekskavatoriumi galima vadinti laidotuvėmis. Tačiau pastatėm. Ir nei karto nepagalvojom apie tai, kas mums gali nutikti. Svarbu tai, kad mirties našta nebeslėgs artimo draugo sielos, o ir mes atvirai galėsime už jį melstis.



„Lino kančios“ renkant tautosaką...

Jau anksčiau buvau užsiminusi apie tai, kaip man sekėsi rinkti tautosaką, tiksliau, įrašinėti dainas ir apklausinėti moteris. Šį pavasarį aš jau įrašinėčiau jų dainas, tačiau labai iš lėto, todėl, kad kolektyvas retai susirinkdavo, dažnai viena ar ir kelios nepasirodydavo repeticijose, juk vis dėlto gyvena kaime. Iš tiesų pavasarį moterų dar buvo penkios. Julija Gaidienė kolektyvą paliko rudenį. Man teko kartu su ja ruošti vienam renginiui, ir aš, ir dar kelios merginos kartu su kolektyvu dainavome keletą dainų. (dalyvavome programoje „Lino kelias“, žr. IV, 3). Dainuodamos dainą „Linelius roviau“ (I, 10) mes, keturios mergelės, sėdėjome aptūpusios močiutę Juliją, o ši, sėdėdama ant žemės ir dainuodama, privertė įsijausti į dainą, išgyventi ją. Atrodė, kad ji dainuodama pati yra linų lauke. Jos žodžių galūnių užtesimas man buvo pirmą kartą girdėtas, tačiau toks savas, toks mielas ir artimas širdžiai. Jos balsas mane pakerėjo, o pasakojimai apie linų rovimą buvo įdomūs tuo, kad ji visa tai patyrė.

Užrašinėdama ją dar sykį paprašiau „lino kančią“ nupasakoti (II, 2). Paklausius Julijos Gaidienės pasakojimo, man plaukai pagaugais pasišiaušė. Šitiek darbo vien tam, kad turėtum kuo apsirengti ar ką pasikloti eidama miegoti, turėtum kuo apsivilkti ar kad tavo stalą dengtų tavo rankomis austa staltiesė, kad tu ir tavo artimieji šluostytų rankas ir veidą rankšluosčiu... Tai bent būtų išbandymas man ar mano bendraamžiams, jeigu tai reikėtų pasigaminti patiems, ar ištvėrčiau visą lino kančią. Nors dabar lietuviai užsienyje laikomi labai darbščiais žmonėmis, tačiau nemanau, kad kuris iš tų darbštuolių sutiktų auginti linus vien dėl savęs, nebent jiems sumokėtų didelius pinigus. Pats lino kelias man buvo šiek tiek anksčiau žinomas, tačiau išgirdau ir naujų faktų. Pavyzdžiui, niekada nė nenumaniau, kad linus reikia mirkyti pelenuose. Iš tiesų dirbti su linais labai varginantis darbas, rodos, jau pabaigai apdirbti vienų metų derlių, o štai jau reikia imti kitą.

Nemanau, kad dabartinis jaunimas sugebėtų apdirbti linus. Žinoma, reikėtų neleisti naudotis jokiais naujoviškais technologijomis. Vien dėl to būtų sunku dirbti, gal kad mes nesame tokie draugiški. Tada visi vieni kitiems padėdavo, kaip Julija Gaidienė sako: „Kaimynas pas kaimynų suveina ir tuos linus mes išminam“ (II, 2). Dabar to nebebūtų, vieni iš kitų reikalautumėme atlygio, pavydėtumėme tiems, kurie daugiau linų turėtų, nesvarbu, kad ir darbo daugiau atlikti reiktų. Įsivaizduokite dabar mus, einančius į lauką rauti linų, žinoma, kartu besinešančius ir mobiliuosius telefonus, kurie mums atstotų muzikinius centrus. Manau, kad pradėtumėme patys dainuoti tik tada, kai telefonai klingsėdami praneštų apie senkančią bateriją, ir galiausiai bežadžiai išsijungtų... Dabar su šypsena veide prisimenu vieną iš klasės ekskursijų, besimokant Liškiavos pagrindinėje mokykloje. Važiavome į Vilnių į spektaklį „Baltaragio malūnas“. Mus lydėjo kaip reta daug suaugusiųjų. Grįždami atgal, kadangi kelias buvo tolimas, nusprendėme surengti muzikines varžytuves: suaugusieji – prieš mus. Visą šimtą su trupučiu kilometrų mes dainavome įvairiausias dainas. Oponentų grupėje buvo Rūta Kokienė (ji bendraklasio mama), mes išgirdome tiek daug liaudiškų dainų, kad nė pusės jų nebuvome girdėję... Taigi mes pralaimėjome.

Nežinau, gal tai toks įgimtas kaimietiškas nuoširdumas bei darbštumas, kuris mane lydės, tikiuosi, visą gyvenimą, tačiau man visai patiktų pabandyti išgyventi „lino kelią“. Jus rauti, mušti su tuo įdomiai atrodančiu prietaisu – kultuve. Anot J. Gaidienės, nukultumėm „tuos linus“ ir tadu [surištumėm] in didelius pėdus“ (II, 2). Kaip įdomu būtų juos šukuoti tokiomis milžiniškomis šukomis, verpti, minti ir minti vis besisukantį ratelį ir stebėti, kaip linų siūlų kamuolėlis vis didėja ir didėja, netgi austi, kas man, atrodo, reikalauja daugiausia rūpesčio ir žinių. Atrodo, įdėta tiek daug darbo, o linas vis tiek lieka neprijaukintas. Drabužiai,

rankšluosčiai nėra švelnūs, nors gal tik man taip atrodo, aš juk pripratusi prie dirbtinių pluoštų. Pamenu, kai ruošėme pasirodymą apie lino kelią močiutės pasakojo, kaip iš apdirbto lino reikia siūti vyrams kelnes, kad jie būtų geresni, nes pasiūtos kelnės būdavo nepatogios ir labai grauždavo nuogas kojas. (Šiek tiek apie tai užsimena ir J.Gaidienė, II, 2). Taip pat Janė Gelažaukienė pasakojo, kad nurovus pirmą linų saują ją reikia apsirišti aplink juosmenį, tada sakė nugaros neskaudės. Angelė Marcinonienė uždavė ne vieną mįslę apie linus (IV, 3), tačiau mes į jas atsakinėti negalėjome, ši garbė buvo palikta žiūrovams. Iš tiesų niekas man taip nepatiko, kaip lino sėmenys. Moterys juokėsi, kad jas duodavo jauniems veršeliams, bet tai mums nesutrukdė pasigardžiuojant valgyti sėmenis.

Nors vien tik darbas su linu yra sunkus ir alinantis, bet kokios gražios dainos sukurtos apie linus, jų rovimą. Kiek darbo reikėjo įdėti į paprasčiausią palaidinę, o mes dabar drabužius perkame be saiko ir visiškai jų nesaugome, drabužiai mums pasipuikavimo būdas, ne darbo išraiška. Kuo puikesnis drabužis dabar, tuo jis geriau parodo tavo pinigines stori, o anuomet išreikšdavo tik gerąsias savybes: darbštumą, kantrumą, stropumą, meilę savo artimui. Žinoma, nesakau, kad dabartinis jaunimas yra nepagydomai sugadintas, tačiau darbo ir jėgų įdėti nebereikia tiek daug, kad gautum, ko nori..

Jovita Žėkaitė, IVb g kl.



Vytauto Černiausko fotografija, 2011



Paskutinis šimtas...

Mums, abiturientams, vasario vienuoliktają nuskambėjo žodžiai: „Liko šimtas dienų“. Taip, mes jau pradėjome paskutinę atkarpą iki pirmo rimto išbandymo.

Niekada negalvojau, kad ir man ateis Šimtadienis. Visus dvylika čia praleistų metų ši diena buvo labai toli. Tačiau noromis ar nenoromis atėjo laikas ir mums pasijusti pačiais svarbiausiais. Atėjo laikas tėvus ir mokytojus pakviesti į savo šventę ir sušokti abiturientų valsą Paryžiuje...

Tikriausiai niekas nepasikeitė vien dėl to, kad iki egzaminų liko šimtas dienų. Visi mes ryte

atsikeliamo, einame į mokyklą ir darome tuos pačius darbus, kaip ir iki šiol. Na, gal šiek tiek mažiau miegame, daugiau mokomės, bandome į galvas sudėti kuo daugiau informacijos. Tačiau niekas nepasikeis tada, kai mes išeisim. Išeisim priimti kvailų ir neapgalvotų sprendimų, autostopu keliauti po pasaulį, apsigyventi užsienyje ir vėl sugrįžti į Lietuvą, daryti daugybės klaidų ir nė pusės iš jų nepataisyti. Galų gale, mes išeisime gyventi. O čia liks kiti abiturientai, kurių rankose drebės mažos pirmokų rankytės, liks ta pati mokykla, tik mes rugsėjį jau neatidarysime jos durų.

Živilė Aleksiuonaitė, IVa g kl.





Ar savo tyliu nuolaidumu neprisidedame prie blogio plitimo?

Būtų galima teigti, jog blogis dažniausiai išnyra pačiu netikėčiausiu momentu, rodos, nebuvo nė įmanoma numatyti menkiausių aplinkybių, kodėl galėjo taip atsitikti. Vis dėlto yra žmonių, kurie, matydami netinkamą elgesį, pasirenka stebėtojo poziciją, taip pavirsdami pataikūnais ir prisitaikėliais. Juozo Apučio novelėje „Šūvis po Marazyno ąžuolu“ aprašoma sutrikusi ir sugriauta kaimo laikysena; jame nebelikę moralines vertybes puoselėjančių gyventojų. Ryškiausias jų – pienininkas, praradęs gėdos jausmą, įvykdė šuns egzekuciją viešai, netgi vaikų akivaizdoje. Iš antraeilio personažo, seniausiojo kaimo gyventojų Vinculio, tarsi buvo tikimasi pasipriešinimo netinkamam elgesiui, tačiau senolis tik bailiai žiūrėjo pro langą į kieme

rengiamą spektaklį, taip, galbūt iš baimės, pasirinkdamas prisitaikėlio bei pataikūno pozicijas ir pasidavęs žmogiškųjų vertybių naikinimo mašinai. Taip pat viena iš šių dienų aktualijų – moksleivių savižudybių problema Lietuvoje, kuri parodo visuomenės abejingumą, ir jos, kaip neveiklios stebėtojos pozicijas. Jaunuoliai, patirdami patyčias mokykloje, nesikreipia į suaugusiuosius, neprašo jų padėti išspręsti problemą. Toks žmonių elgesys, matant žiaurumus ir jiems nesipriešinant vadinamas prisitaikymu, netgi susitaikymu su esama situacija, tačiau ar plintantis blogis visada aplenkia „nieko dėtus“ stebėtojus?

Asta Železauskaitė, IVb g kl.



Aiščio Jurkonio IIIa g kl. fotografija, 2011

Prieš brutalumą, prievartą ir primestą valią

Šiandien, kaip ir kiekvieną dieną, vedžioju savo šunį. Tik mintys mano galvoje buvo ne kaip visada. Dėl to buvo kalta šiandien mokykloje vykusio diskusija, tema: „Ką man davė kovo 11 – oji?“ Diskusijoje dominavo laisvės ir patriotiškumo sąvokos. Būtent ši diskusija, o tiksliau joje išsakytos mintys, sukūrė ir pažadino mano sąmonę, tad visą likusią dieną tik apie tai ir mąščiau.

Keliukas, kuriuo ėjau, vingiavo šalia kapinių. Netikėtai mano žvilgsnis užkliuvo už jose augančio lazdyno. Sustojau ir įsispoksojau į jį. Tąsyk pagalvoju, kad tas lazdynas primena Lietuvą, jos likimą. Ši mintis neišėjo man iš galvos. Nenorom prisiminiau to lazdyno istoriją.

Kažkada jis buvo labai didelis visai kaip Lietuva viduramžiais. Tik vieną rudenį mano senelis sugalvojo jį nukirsti ir per kelias dienas savo sumanymą įvykdė. Tai buvo lazdyno kančių pradžia, o lietuvių tautos kančios prasidėjo po trečiojo ATR padalijimo (1795), kai didžioji dalis Lietuvos pateko į Rusijos imperijos rankas. Po to ilgas stingdantis laukimas. Lazdynas laukė pavasario, o lietuvių tauta progos atgimti, pakilti ir išsivaduoti iš rusų priespaudos. Lauktoji diena atėjo ir 1918 metų vasario 16-ą Lietuvos Taryba pasirašė Lietuvos Nepriklausomybės Aktą. Lietuva vėl egzistavo, o atėjus pavasariui ir lazdynukas sužaliavo liaunais stiebeliais.

Neilgai jie džiaugėsi giedru dangum, nes netrukus užslinko šešėliai. Lietuvą užtemdė Rusijos, o lazdynėlį nuo saulės skyrė mano senelio šešėlis. Netrukus paaiškėjo ir nauja grėsmė. Mano senelis sugalvojo išdegti lazdyną, Rusija (tik jau ne carinė, o sovietinė (blogis keičia išvaizdą, bet ne charakterį) vėl okupuoti Lietuvą. Ir štai atėjo didžiojo išbandymo metas. Senelis sukrovė laužą ant dar

jauno lazdynuko su keliom mažytėm šakelėm ir užkūrė. O štai Lietuva vėl pajuto grobikiškas ir įžūlias Rusijos rankas. Bebaigiantį sudegti laužą paliko vieną, o Europoje kylančių konfliktų niekas nesiskubino slopinti. Šių pasyvumų pasekmės tragiškos. Nekontroliuojama ugnis surengė fiestą kapinėse, apdegino kelias pušeles, iš egzistencijos išstūmė kelis medinius kryžius. O Lietuvą trypė svetimi batai – tai rusų, tai vokiečių, tai vėl rusų, Lietuvos žemėje ir lietuvių tautos sąmonėje gilius žaizdas paliko Antrojo pasaulinio karo mūšiai ir ilga pusšimtį metų trukusi okupacija.

Tais metais lazdynas daugiau nebežaliavo, o Lietuva, ištrinta iš pasaulio žemėlapiu, bet tebegyvuojanti lietuvių sąmonėje ir mintyse, kantriai laukė tinkamos progos atsikurti.

Atėjo pavasaris, lazdynas vėl nedrąsiai kelis lapelius saulei tiesia, tik mano seneliui tai nelabai rūpėjo, nes žiemą jis sunkiai susirgo. O Lietuva savo pavasario sulaukė 1990 metų kovo 11 dieną, kai Vytauto Landsbergio vadovaujama Aukščiausioji Taryba paskelbė Lietuvos Nepriklausomybės Atkūrimo Aktą. Jau tada sovietinė Rusija sunkiai sirgo. Ją buvo apėmęs išsekimas.

Taigi Lietuva nepriklausoma, lazdynėlis irgi laisvai žaliuoja, o kas gi atsitiko jų skriaudėjams? Mano senelis tik per Vėlines užsuko į kapus ir išvydęs atgijusį krūmelį supratingai palingavo galva ir pasakė: „Nenugalės žmogus gamtos. Niekada.“ Taip jis tarsitai susitaikė su savo pralaimėjimu ir ramiai tą pačių metų žiemą, prieš pat Naujuosius atgulė amžino poilsio. Nemanau, kad Sovietų Sąjunga irgi taip ramiai reagavo į savo pralaimėjimą, bet 1991 metų gruodžio mėnesį ji suiro, išnyko.

Dažnai lankydavau senelio kapą ir matydama šalia vis didesnę ir didesnę lazdyną prisimindavau senelio ištartus žodžius. O dabar lankydamą jo kapą prisiminsiu ne tik gamtos pergalę prieš žmogų, bet ir tautos pergalę prieš brutalumą, prievartą ir primestą valią.

Lietuvė – senelio anūkė

mokymosi svarba

Aš nežinau, kaip žmonės gyveno prieš dvidešimt metų, ar jie taip pat visi skundėsi ir dejavo, ar daugumą šokiruodavo tai, kas dabar stebina ir priverčia išsižioti. Daug kas juk pasikeitę, kiek mūsų gyvenime vietos užima technologijos, skubėjimas, nerimas, depresija, atitolimas nuo savo šaknų. Panašu, kad egzistencinių klausimų tik daugėja, tačiau vis vien egzistuoja mokymasis. Žinių svarba buvo suvokta dar 3500 m. pr. m. e., kai šumerai pirmieji įsteigė mokyklas, o spaudos draudimo metais lietuviai slapta mokė savo vaikus. Mokyklos itin svarbios, nes čia suteikiamas pirmasis tikras pažinimo skonis – raidžių, skaičių, pasaulio. Žinių alkis turi ir toliau augti kartu su dvasia, kalbu apie mokymąsi visą gyvenimą – semtis žinių iš visko, iš ko tik įmanoma: iš savo senelių, iš klaidų, vadovėlių, pokalbių, istorijos, kultūros. Tai suvokti laiku ypač svarbu. Kodėl?

Mokslas praturtina mūsų sielą, pamaitina ją, daro tauresnę ir stipresnę. Nijolė Oželytė sausio tryliktosios kalboje, kuri buvo skirta moksleiviams sakė, kad gerumo yra tiek, kiek yra ir žmonių, tačiau mes nemokame mokytis, nesimokome savo istorijos ir neužduodame klausimo „Kodėl?“ Gal „čia ir šaknis pakastos“, kad neįjaučiame ryšio su pasekme ir priežastim. Mes privalome analizuoti ir siekti kažko geresnio, idealaus. Žinoma, idealas yra nepasiekiamas, nes jis tiesiog neegzistuoja, jis tėra mūsų vaizduotes vaisius ir tokią siekiamybę būtų galima pavadinti sizifišku darbu, tačiau tik iš dalies, nes idealo siekimas reiškia judėjimą į priekį, kryptį ir pakilimą.

Nenukrypdama nuo mokymosi visą gyvenimą temos, galiu pacituoti savo tėčio žodžius: „Tobuliausias variantas būtų jauno kūnas, bet protas dabartinis“. Tikriausiai per daug pervertiname savo jaunystę, ji nėra amžina ir galėčiau teigti, kad siejasi su neišmanymu, nes būtent šiuo etapu vyksta daugiausiai ieškojimų, kaip ir klaidų.

Ar galima jų išvengti? Taip. Dėl to reikia

mokytis, ne, aš nesakau, kad tik iš vadovėlių. Patirties yra apščiai aplink – spaudoje, knygoje, kine, galbūt net kaimynės kieme. Tereikia atrasti savąją kryptį ir pasinerti į lobių lobius. Kol dar esame maksimalistai ir nepavargę nuo gyvenimo, reikia kuo stipriau į jį kabintis, suprasti, ko norime. Tik tai leidžia pajusti pilnatvę – žinoti, ko nori ir kaip tą pasiekti nesuklystant.

Istorijoje daug kartų klupome išrinkdami ne tuos lyderius, o ir medicinoje niekas nebūtų išgydomas, jei nebūtų žinoma, kas sukelia negalavimus (kokia priežastis). Deja, dažnai kaltiname kitą dėl savo nelaimingo, neturtingo gyvenimo. Gal reikėtų pradėti ieškoti priežasčių savyje? Vinco Mykolaičio-Putino romane „Altorių šešėly“ Liudas Vasaris visą laiką ir telieka savo paties šešėly – profesija ir statusas visuomenėje bei šeimoje yra svarbesnis už pačios asmenybės vidų. Vasaris, kaip tikras paskutinis žiemos mėnuo, kuris ilgai laukia savojo prabudimo, gilinasi į save, tačiau taip pat ir nesimoko, o leidžia sau kankintis, jam pritrūksta ryžto iki tol, kol dėl Liudo Vasario kaltės nusizudo Liucė, tik tada galiausiai išaušta pavasaris ir pagrindiniam veikėjui. Klausiate, kas kaltas, – blogas pasirinkimas.

Dažnai mes turime rinktis, ir bus taip, kad nebus ko paprašyti pagalbos, reiks patiems kabintis į save. Tada ir ateina laisvė – rizikinga, bet ir nuostabi tuo, ką gali suteikti žmogui. Kita vertus, kuo žmogui suteikiama daugiau laisvės, tuo jis labiau veržiasi į tą belangę, kur viskas patiekta ir kur nėra tiek galimybių. Gal dėl to ne vienas gręžiasi į buvusią Sovietų Sąjungą. Ten nebuvo tiek atsakomybės – nebuvo jos nei prieš save, nei prieš valstybę. Štai dar dėl ko būtina mokytis – esi atsakingas ne vien už save, bet ir už savo aplinką, ir mažesnės klaidos atneša greitesnius rezultatus bei dvasinį pasitenkinimą, svarbu išmokti savo pamokas kuo anksčiau ir suvokti, kad nuo šiandienos priklauso ir rytojūs. Tad jei save matome ateityje kitoki, jau nuo dabar turime elgtis kitaip. Svarbu siekti to nepasiekiamo tobulumo besimokant, besimokant iš visko, kas aplink, – iš grožio, iš pažadų, iš visų mums atsiveriančių galimybių privalome savo gyvenimą įsivaizduoti teisingą,

O jeigu...

Bene didžiausią dienos dalį mes praleidžiame mokykloje. Skubame klegančiais koridoriais, pilnais mokinių, prasilenkiame su mokytojais. Kaip liaudies išmintis byloja, „Smalsumas pražudė katę“, taip ir manyje sukirbėjo noras sužinoti, kuo tie mokytojai būtų norėję tapti, jei nebūtų pasirinkę pedagogo specialybės. Taigi pasiraitojau rankoves ir atlikau išsamų tyrimą...

Prancūzų kalbos mokytoja Irena Lužienė visada svajojo tapti pedagoge. Mes nuolat ją matome skubančią pas auklėtinius ar taisančią mūsų sąsiuvinius. Tačiau ji man atskleidė, jog mielai dirbtų bibliotekoje.

Neatsispyriau pagundai pakalbinti mūsų mielą biologijos mokytoją, humoro nestokojantį žmogų – Silvestrą Pūtį. Jis kaip visada geranoriškai sutiko pasikalbėti. Ar kuris nors iš mūsų kada nors buvo pagalvojęs, jog mokytojas Silvestras vietoj to, kad pasakotų mums apie ląstelės sandarą ar panašius biologinius procesus, mielai stovėtų parduotuvėje už prekystalio. Būtų tikrai labai įdomu pamatyti jį, sėdintį prie kasos aparato, o ne skubantį mums atskleisti biologijos mokslo paslapčių.

Visuomet pareiginga ir rimta anglistė Audronė Streikuvienė visada svajojo tapti mokytoja. „Tiesiog žinojau, kad noriu tapti pedagoge, nors dvyliktoje klasėje buvo

šmėkštelėjusi mintis tapti ekonomiste“. Įdomu, kokia ekonomiste būtų tapusi mūsų, abiturientų, auklėtoja.

Kadangi jau pradėjau domėtis mūsų anglų kalbos mokytojais, todėl nedelsdama nuskubėjau pasiteirauti apie kitas jį dominusias specialybes ir jaunojo mūsų gimnazijos anglų kalbos mokytojo Karolio Baliučio. Jeigu kiekvieną rytą jis neskubėtų į pamokas, mokytojas Karolis vilktųsi baltą gydytojo chalata ir gelbėtų žmonių gyvybes arba ilgai ir kantriai nagrinėtų teisinės bylas.

Bene žvaliausiai į pasisveikinimą atsakantis mokytojas Stasys Papartis ne visada troško būti pedagogu. „Živile, galiu tau ir dabar pasakyti, kuo norėjau būti – arba žurnalistas, arba advokatas,“ – tvirtai man atsakė gerbiamasis fizikos mokytojas.

Kiekvienas iš mūsų turime labai daug svajonių profesijų. Vienos iš jų atrodo ranka pasiekiamos, o dėl kitų tenka kaip reikiant paplušėti. Tačiau gyvenimas kartais pasisuka tokia linkme, jog tas, kuris atsižadėjo mokyklos, vos ją baigęs, sugrįžta mokyti. Gal ir mus kada nors likimas vėl atves į mokyklą...

Živilė Aleksūnaitė, IVa g kl.

Aiščio Jurkonio IIIa g kl. fotografija, 2011





Raimunda Sikorskaitė, IVa g kl.

Maža rodyklė čia, o didelė ten

Gintariniai lapai su lietaus inkluzais, pilka dangaus paletė ir veidrodinės balos. Taip atrodo ruduo. Kaime darbai vis dar verda kaip katilė. Kas malkas kapoja, kas mišką šukuoja, kas bulviakasyje rausiasi... Visi visur kažką veikia. Kruta, juda, netingi.

Saulėtų dienų jau mažai, o ir trumpėja jos kaip zuikio griaužiamos morkos, bet niekas to nemato. Retas kuris randa akimirką sustoti ir užmesti akį į saulę, dangų ar medžius. Per daug užsiėmę gyvenimu...

Saulė slepiasi už horizonto, dangus užsimerkia. Naktis kaip ištikimas šuo laišo žemę. Lėtai apdengia dulksnais šešėliais medžius, klonius. Po kelių minučių ir namų nematyti. Žvaigždės iš dangaus iškritusios kaip po maro. Lauke aklina juoda ir niūru.

– Kaip gražu buvo, – šneka Vygaudė močiutei, – kokia saulė leidosi... O dabar tai tamsu. Gal arbatos gersi? Močiut?

– Nematai, kad ji nieka negirdi, – dėbteili senelis, – puodas verda, o ta nieka nemata.

Vygaudė užmeta akį į motutę. Ši iš pirmo žvilgsnio tik skaito knygą. Akys it skruzdėlės bėgioja po eilutes, cigaretė smilksta ir meta pelenus ant stalo grakščiai kaip klevas lapus. Ji neturi laiko klausytis dieduko vapaliojimų apie

verdantį puodą ar dairytis pro langą. Močiutė skaito. Tuo viskas ir pasakyta. Anūkė stumteli peleninę arčiau.

– Kas? – atkunta motutė.

– Kas kas... Puodas verda, – pyksta senelis. Ji užsideda akinius, pakyla nuo kėdės...

–Jau išjungiau.

– Tai ko čia burbuliuoji?

– Ko? – suraukia antakius senelis. – Nieka aš neburbuliuoju.

Vygaudė šypteli puse lūpų seneliui, kuris pamerkia akį. Motutė paima dubenius ir supilsto sriubą. Visi, kaip susitarę, pučia ir siurbčiojė. Sriubytė karšta kaip velnias ir gomurį svilina.

Virtuvės kampe pokši neseniai įsidedusi krosnis. Sena krosnis... Atgyvenusi tiek pat metų, kiek ir namas, bet atrodo – dar ilgai gyvuos.

– Kada, tėvai, pečių užkūrei?

– Ko? Ai, neseniai. Per sava tas knygas nieka negirdi ir nieka nematai.

– Daug malkų nemesk. Ir taip visada per karštai prikūreni.

– Ko? Ar aš kūrenu? Taigi ugnis kūrena.

Diedukas visada taip... Jei reikia kur važiuoti ir kinkyti arklį, tai ne jis vež, o arklis;

jei siūna batus ar lopo palta, tai ne jis, o adata su siūlu; jei žvejoja, tai ne jis, o sliekas ant kabliuko... Ir taip visada.

Močiutė truputį kitokia. Kad ir šiandien – užsiskaitė knygą, ir viskas! Šalia gali šokti, rėkti, mėtytis akmenimis, šaudytis kulkomis – jai netrukdo. Skaitydama motutė nieko negirdi, nieko nemato, nieko nežino, nieko nesupranta, nieko nenori, nes tada ji gyvena kažkur ten, kur jos skaitoma istorija verda. Žodžiu: kaip žalia žolė yra žalia žolė, taip skaitanti močiutė yra skaitanti močiutė.

– Ką šiandien veikei, Vyge? – domisi motutė.

– Nieko... Ant šieno šokinėjom su Greta ir Vytuku.

– Dar gražiau. O jei būtumėt užsigavę?

– Nebūtumėm... Taigi nieko nebuvo.

Pašokinėjom ir žaidėm lauke paskui. Dar nuėjom suptis... Po to prie upės.

– Ką ten darei?

– Nieko... Karstėmės medžiais...

– Jabitute! Ar visai durna? Prie upės eit karstyti? Plaukt tai nemoki.

– Taigi nieko nebuvo... Greta su Vytuku moka plaukt.

– Tai kur dar šiandien buvai?

– Ai... Niekur daugiau...

– Ar tikrai?

Vygaudė linksi galva.

– Ar nemeluoji?

Mergaitės žandai nurausta kaip vėžys.

– Kiek tau kartų sakiau, kad meluot negražu?

– Taigi nemeluoju...

– Tai kur dar šiandien buvai?

– Prie žalio tiltuko.

– Prie žalio tiltuko?

– Tas, kur prie ganyklos. Žaliai nudažė.

Nieko ten nedarėm... Pasikarstėm ir parėjau namo.

Motutė pakilo eiti prieš tai padėkojusi už sriubą.

– Nu, pati išsivirei, – sako senelis.

– Sau ir dėkavoju, – šypsosi motutė. – Kad daugiau neitum prie upių. A v drug, įgriūsi ar kas, taigi tavo mama mane gyvą pakas.

– Nepakas! – išsigando Vygaudė. Kaip ji be močiutės? – Nebeisiu daugiau.

– Gerai. Žiūrėk man.

Rišasi raudoną seną skarą, įsiauna į guminius batus, užsivelka purviną palta.

– Palauk, Irut, ir aš einu. Karvė baidosi kažko.

– Tai tu ateisi. Einu kibirą išsiplaut, – uždarė duris.

Senelis staigiai kyla nuo kėdės, užsiima už pusiaujo ir sudejuoja. Nugarą surakino, bet po truputį iš lėto atsitiesia. Eina šiek tiek šlubuodamas.

– Deduk, kas yra?

– Ko? Nieka nėra...

Įsiauna į guminius batus, kaklą apsiriša šaliu ir išeina. Vygaudė pribėga prie lango. Ji mato, kaip senelis pėdina laikydamasis už nugaros ir truputį prišlupčiodamas, bet jis niekada nesiskundžia. Jei kada pasiskųstų, tai ir gydytojai nepadėtų...

∞

Vygaudė laiko neskaičiuoja. Bet motutė vis tiek įteikė laikrodį ir griežtai paliepė pareiti namo, kai maža rodyklė bus čia, o didelė ten.

Mergaitei patiko laikrodis. Rožinis dirželis dailiai prigludo prie riešo, o rodyklės sukosi aplink drugelio sparnus. Anūkė nejučia nuplasnojo drugelio sparnais toliau už fantazijos klodų. Ją užpuolė mįslės. Pradėjo mėtyti vieną klausimą po kito kaip žiemos dangus snaiges. Motutė davė mažą laikroduką todėl, kad jai laiko gaila. Ji nenori, kad Vygaudė ilgai užsibūtų su draugais. O dar tas drugelis... Jeigu jis pradės plasnėti, tai dar mažiau laiko liks! Gal sudaužyti jį? Ne! Geriau palikti namie. Nusisegė puošmeną, numetė virtuvėj ant stalo ir strimgalviais puolė rengtis. Jau įsiavusi batus ir lenkdama durų rankeną žemyn sustojo. Kaip grįšiu namo, kai nematysiu rodyklių? Giliai įkvėpė ir pasiėmė laikroduką.

Išėjusi į kiemą apsidairė. Gražu. Saulė ryškesnė nei vakar. Prisidengė akis ranka.

– Deduk!

– Ko?

– Kiek valandų?

Senelis nusiėmė pirštines, po rankovėmis susirado laikrodį.

– Po vienuolikos dvidešimt.

Vygaudė mažais žingsniukais pribėgo prie senelio, o šis pasilenkė jai batraiščių užrišti.

– Deduk, keičiamės laikrodžiais.

– Ko? – nusijuokė. – Nu, ko gi čia dabar keistis... Mana didelis, negražus ir senas kaip aš.

– Tai gerai. Dabar naują, gražų paturėsi... ir mažą.

– Eik jau, eik...

– Dedukai! Keičiamės...

– Tai kur aš dėsiu tava laikrodį?

– Į kišenę.

– O tu kur dėsi? Tau per didelis ant riešo.

– O ant kojof netiks?

Senelis vėl nusijuokė. Atsisėdo ant kelmo ir užsirūkė pypkę. Vygaudė mindžikavo aplink jį ir spardė pjuvenas. Dūmų debesies nusirito į anūkės šnerves, o ši tik suuokė fu! Ir pasikasė nosytę.

– Deduk, keičiamės laikrodžiais.

– Eik jau nebezyzus.

Vygaudė sustojo it ožys ir papūtė lūpytes.

– Jei nesikeisim laikrodžiais, tai pasakysiu močiutei, kad tau koją skauda.

– Ko? Nieka man neskauda! Ko čia dabar meluojį?

– Tai kam kelį trini, jei neskauda?

Diedukas įtraukė dūmą, nusišypsojo sau į ūsą ir sutiko pasikeisti. Vygaudė linksma it čirpantis paukštukas nuėjo taku, o diedukas toliau trynė kelį...

Eidama per kaimą Vygaudė neskubėjo. Juk dabar turėjo tokį didelį laikrodį ir tiek daug laiko. Tai kam jį taupyti?

Su draugais susitiko po pietų. Jie, kaip ir vakar, sumanė eiti prie upės, Vygaudė nuliūdo. Jai juk nevalia.

– Taigi einam, – kalbino Vytukas, – niekas nesužinos.

– Aha, o jeigu kas nors pasakys...

– Niekas nepasakys.

– Iš kur tu žinai?

– O jeigu niekas nesakytų, tai eitum?

Vygaudė susikaupė ir vėl išskrido. Šį kartą toliau nei kada nors anksčiau. Ją tarytum šaltu vandeniu nuliejo. Kaip ten galiu eit? Močiutė supyks... O jei mama sužinos. Išsiveš į Vilnių, niekur neleis, į kaimą niekada nebeleis.

– Ne! Niekur neisiu.

– Kodėl?

– Todėl.

– Bailė bailė! Vygaudė bailė!

– Ne bailė.

– Tai einam prie upės, jei ne bailė.

– Eik.

– Tu bijai, todėl ir neini.

– Nebijau! Nenoriu, tai ir neinu.

– Bailė bailė!

– Atsikabink.

– Bailė bailė!

Vygaudė užsikimšo ausis, bet Vytukas ėmė tampyti jos paltuką. Mergaitė supyko ir pastūmė jį. Berniukas nė nemanė nusileisti, o juo labiau, kai kieme visi vaikai gageno iš juoko. Jis atsistojo ir su dideliu įniršiu puolė Vygaudei į atlapus. Ji įsikibo į jo rankas ir taip abu ėmė rietis, jog paltukų sagos išplyšo ir batraiščiai atsirišo. Vytukas pargriovė Vygaudę. Vaikų pilvai plyšo iš juoko. Mergaitė parkrito į bala.

– Žinok vieną dalyką – berniukai stipresni.

Vygaudė atsitūpusi kišosi batraiščius už batų. Ji nemoka susirišti... Vytukas neskubėdamas priėjo ir atkišo ranką, kurioje laikė dieduko laikrodį:

– Jeigu neisi prie upės, tai neatiduosiu.

– Gerai. Man tik reikia pažiūrėti. Apsuk laikrodį. Ne ta puse rodai.

– Kaip tai ne ta?

Ir tuo metu, kai berniukas išsiblaškę, Vygaudė it vijurkas puolė prie laikrodžio ir jį atsiėmė. Jie ir vėl pradėjo rietis, bet šį kartą Vytukas apsverkė ir susirietė į kamuolį. Vygaudė netyčia įspyrė jam į tarpkojį.

– Žinok vieną dalyką, kad tu durnas.

Mergaitei buvo pikta ir norėjosi eiti namo. Ji stovėjo kiaurai permirkusi, kaleno dantimis ir rinko išplyšusias sagutes. Subėrė į kišenę, išsitraukė laikroduką, kuris rodė mažą rodyklę čia, o didelę ten.

Vygaudė namo patraukė lyg laidotuvių maršo lydima. Susimąščiusi, liūdna... Ir kodėl keičiausi laikrodžiais su dieduku?.. Jeigu būčiau turėjusi mažiuką, tai jau seniai tupėčiau namuose ir paltukas būtų sveikas, ir batraiščiai neatsirišę...

Aisčio Jurkonio IIIa g kl. fotografijos, 2011

Miglė Kalvinskaitė, IIIa g kl.

Gabija

Šiurpuliukai, bėgiojantys pirštais,
kai ilgesys ima už rankos,
ir lietaus lašai, nugludinti saulės,
nupiešia mano gyvenimą,
panašų į karves, laižančias dangų,
į drugelius, kylančius nuo vaivorykštės
į tave, jei žiūriu užsimerkus.

Kas dieną vis daugiau gyvenu
ir diena vis greičiau miršta.
Knieti paliesti visus, kurie žiūri,
spokso, veizėja, žvilgčioja, pakelia akis
ir lengvai vaikšto mano oda – –
mirstančią dieną prašo gaivinti.

Eilinė saulės laida. Baltai klevas žydi.
Pieninis lietus basą Gabiją nuramina.
Apkabina drugeliais ir leidžia spalvoti.

Aš

iš prakiurusio ąsočio
sruvena pienių sula
lieka tuštumos pilnas aš
vėjadulkos bučiuotas gėles
žolbarstėlės išsupo
pametė liko šventos
be vietos svajos sudarkomos
žibinkštukas langais
bėgiojęs dabar
šalpusnynuos slepiasi tremtiniu
ne partizanų
laimę varau iš namų

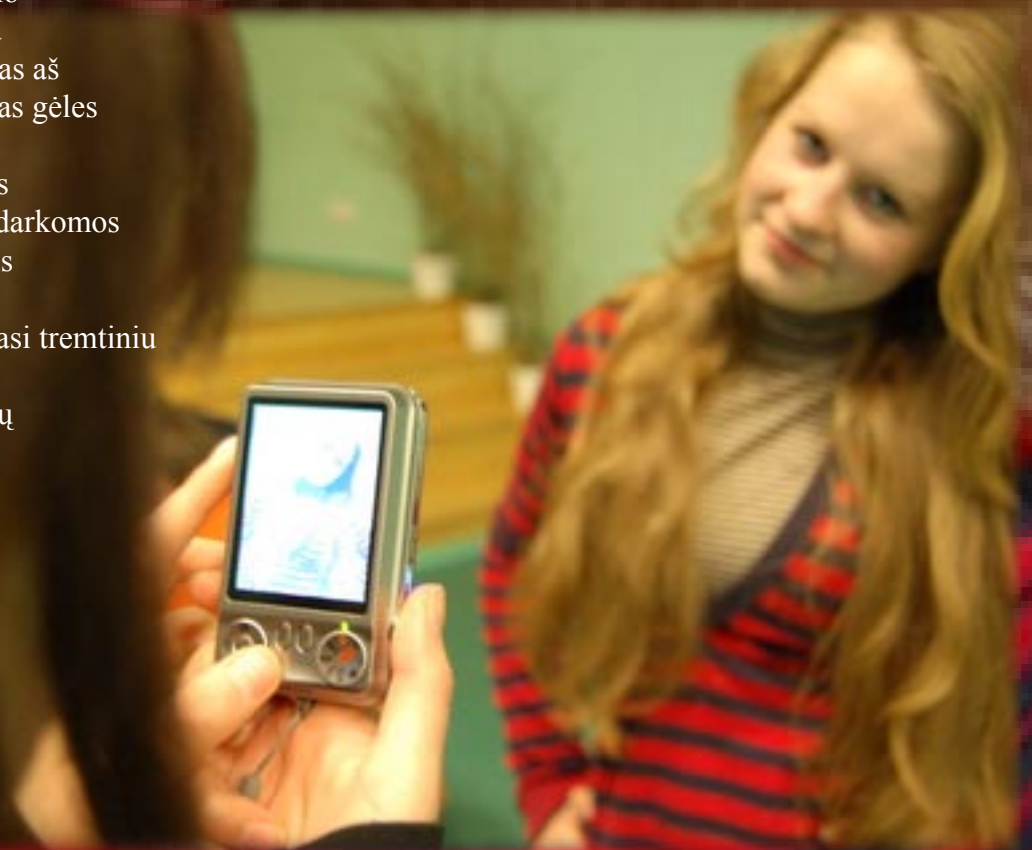
Mano troboj auksinė tvarka

Išsirankiok iš plaukų babuškas,
Jos netinka prie murzino veido.
Nemarudzyk, paduok tėvui čeverykus!
Kas, jei ne jis, uždirba jums duoną.

Numazgok suodinas savo rankas,
Jose cik buikelė turi traškėti nuo darbo.
Mano troboj, žinai, auksinė tvarka,
Dar vaistai vaistinėj taip nesudėta.

Iškratyk iš riešukučių mintis ir svajas,
Kol nesudilo gelda, – princesė nebūsi.
Paduok tėvui čeverykus greičiau!
Ir padėk jam stotis nuo uslano.

Ko žiūri stiklinėm akutėm?
Kai buvai maža, aš ir tau padėjau,
Matai, kaip Džievulis viską surėdo,
Taip kožnas mokėsim už griekus.



Žymantė Indrašiūtė, IVb g kl.

Angelas

Mokykla gaudė balsais, kojų trepsėjimu ir šūksniais. Visi skubėjo, bet ne į pamokas, o iš jų. Tarp baltų, geltonų, raudonų, juodų ir rudų galvų jūros skrido penktadieninio džiaugsmo banga. Ji neaplenkė nė vieno iš mokinių, taip pat ir mokytojų, nes kas gi gali būti geriau negu poilsis?

Toje košėje tarp žmonių tik viena figūra nejudėjo. Nejudėjo savo noru, tik kiti ją stumdė eidami pro šalį ir vis netyčia užkabindami pečiais, kuprinėm, rankom ir viskuo, kas bepa-sitaikydavo.

– Nina! – minią perskrodė šūksnis, kuris apk-abino merginos pečius ir sušildė iki begalybės. Ji nusišypojo, bet neatsisuko. Marius nebūtų Marius, jeigu pats neprieitų, neuždengtų akių delnais ir nepabučiuotų į skruostą. Taip ir buvo, jis tai padarė vos tik prasibrovęs per žmones prie jos.

– Ką mano gražuolė? – sušnabždėjo jis priv-ersdamas dvilčkėti Ninos kūną.

– O kaip tu manai? – atsakė ji neparodydama nė lašelio savo emocijų.

– Lauki manęs? – naivus ir kvailas klausimas.

– Tai žinoma, tu mano pasaulio bamba, – burbtelėjo ji mesdama tik jam vienam suprantamą ironišką, meilės kupiną šypsni.

– Galim keliauti.

– Kur?

– Turi kai ką pamatyti.

– Su kuo tai susiję? – minia jau išsiskirstė, o jie vis dar stovėjo mokyklos vestibulyje ir meiliai šnekučiavosi. Marius buvo sakes Ninai, kad ji turi kažką pamatyti šiandien po pamokų. Ji naiviai jautė, kad tai bus dar viena staigmena nuo pakvaišėlio jos vaikino. Juk jis ją dievina, tai, žinoma, kad bus staigmena. Bet pasiklausinėti reikėjo ir vėliau apsimesti, kad ji to nesitikėjo.

– Su tavimi, mieloji, – jo akys, kaip visada ją žavėjo, o balsas jaudino net mažiausią raumenėlį.

– Na tai eime, ko dar laukiam? – ji padavė jam ranką ir nusekė iš paskos.

Marius vedėsi ją miško takeliu į parką, bet nieko nekalbėjo. Nina bijojo prasižioti, gal prieš tą staigmeną reikia tylėti? Nieko tokio, juk kar-tais galima tiesiog pasidžiaugti buvimu kartu. Nekalbant. Takelis vedė į parką, už parko buvo giraitė. Iš tiesų aplinkui kvėpėjo vėlyvu pavasar-iu, po parką besitampančiom porėm, paukščių čiulbėjimu ir visa kita. Marius netardamas nė žodelio vedė ją tolyn, vis pasižiūrėdamas įtartinu žvilgsniu, kurio naivi Nina negalėjo pastebėti, nes ji buvo tiesiog apkerėta Mariaus.

Jie draugavo jau tris mėnesius. Pradžioje buvo sunku. Nina nedrąši, paprasta mergina, su savo keistenybėm, ne pati šauniausia klasėje. O štai Marius gimęs būti lyderiu – juokinti draugus, organizuoti vakarėlius, šokdinti mergi-nas, važinėti tėvelių pirka mašina, ir dar suspėti puikiai mokytis. Nina nesuprato, kaip jam tai pavyksta, bet ir nesirūpino. Ji nekreipė dėmesio į jį, kol Marius pats nepradėjo jos kabinti. Žinoma, ji kompleksuota mergaitė, juo netikėjo, bet Marius įrodė, kad sugeba būti ne mulkis, o mielas vaikinai. Iš pradžių Niną Marius trikdė savo greitu „užsivedimu“ ir pernelyg drąsiais

judesiais. Jie nesutarė dėl to, kol jis nusileido, parodydamas Ninai pagarbą. „Kada norėsi, tada.“ Ir jis kantriai laukė, bent ji taip galvojo. Buvo pats mieliausias vaikinys, kuris užklįjavo jai akis širdelėmis ir neleido matyti nieko daugiau aplinkui, tik savo angelą. Ir Nina juo tikėjo, nes tai buvo pirmas jos vaikinys. Kuris net suprato jos nenorą daryti tai... Ji nežinojo, kaip jaučiasi Marius, kurį ji sujaudindavo, nusišypsodavo nesupratus, ką padarė, ir atsiveikindavo pakšteldama į lūpas. Jie taip bendravo tris mėnesius, jokių glamonių ir tik keletas prancūziškų bučinių. O ką? Jis abiturientas, ji devintokė. Ninai atrodė viskas normalu, ji galvojo, kad Marius tikrai ją myli, nes be perstojo tai kartojo. O kuomet padarydavo ką ne taip ir ji liūdėdavo, jis vėl tapdavo mieliausiu pasaulyje, prikalbėdavo saldžių dalykų, šimtąkart atsiprašydavo, ir štai vėl viskas „okey“ pagal Niną.

– Kodėl tu tyli? – neištvėrė ji.

– Jau beveik atėjom.

– Tu kažkoks keistas.

– Kodėl keistas?

– Na nekalbi nieko, tik tempį mane taip toli...– Nina bijojo jam ką nors ir besakyti, nes Marius jai buvo brangiausias pasaulyje svajonių vaikinys.

– Netoli, mažute. Ar jau pavargai?

– Ne tik nesuprantu, kur mes einam.

– Pamatysi, kai nueisim.

– O ką ten veiksime?

– Irgi pamatysi.

– Mariau, tu keistas.

– Viskas normaliai, ko čia bijai? – jo tonas igavo šaltą atspalvį, kuris nubėgo pagaugais per Ninos nugarą.

– Kodėl tu rėki?

– Nerėkiu, ble, manęs rėkiančio gal netai?

– Mariau... – Nina nežinojo, ką sakyti. Jis tempė ją tolyn, akys buvo užsidegę kažkokia keistai nesuprantama ugnele.

– Užsičiaupk tu ir eik, ok?

– Ne, – ji ištraukė riešą iš jo delno ir žengusi žingsnį atgal treptelėjo koja. Akys bėgiojo į šalis, ji nežinojo, kas tai per vieta, bet nesunkiai grįžtų atgal, nes visą laiką jie ėjo tik tiesiai. Deja, ji bijojo priešintis, nes Marių mylėjo ir

gerbė.

– Einam, Nina, ką darai? – jis šiek tiek nurimo.

– Tu mane gąsdini, mažiuk... – ji nejučia susigūžė ir pravirko. Marius priėjęs suspaudė ją glėbyje.

– Dieve, aš norėjau truputį pagąsdinti, bet ne taip, atleisk, saule, prašau...

– Viskas gerai, – kūkčiojo ji, vėl apgaubta meilės ir šilumos.

– Tai eime, jau netoli. Tu apsidžiaugsi. Tikrai.

– Tikiuosi... – ji pakėlė ašarotas akis.

– Neverk, mažute, žinai, kad man nepatinka, kai tu verki.

– Žinau, bet vieną akimirką tu buvai ne mano mylimasis, o kažkas kitas.

– Atleisk, Nina, atleisk.

– Viskas gerai. Eime.

Ji vėl padavė jam savo gležną ranką ir jiedu patraukė tolyn. Greit Nina pamatė, kur jis ją taip tempė. Ant pievelės prie gražaus beržynėlio buvo patiestas užtiesalas, padėta indelis su grietinėle ir kitas su braškėmis. Stovėjo butelis vyno. Ji pasijautė taip, tarsi būtų filme... Ranka išslydo. Nina stovėjo pasimetusi. Apstulbusi. Ant užtiesalo gulėjo raudonesnė už kraują rožė ir laukė, kol jos švelni rankutė ją pakels. Nina taip ir padarė, tuo tarpu Marius stovėjo, stebėjo ją ir keistai šypsojosi, atrodė, kaip iš kito pasaulio ką tik grįžęs.

– Tau patinka?

– O, Dieve, Mariau, nesitikėjau..

– Trys mėnesiai šiandien, mano gražuole.

– Žinau, bet nemaniau, kad tu taip gražiai prisiminsi, – ji šypsojosi, o veidas degte degė.

Nina pribėgo prie Mariaus. Ėmė jį karštai bučiuoti. Taip, kaip bučiuodavo. Labai retai. Seksualiai. Aistringai ir nenuspėjamai. Jiedu atsisėdo ant užtiesalo ir ėmė glamonėtis. Aistra plūdo iš visų Ninos kūno kampelių, mintys plaukė tolyn, ir ji pasidavė visiškai palaimai... Kuomet du skirtingus sutvėrimus – vyrą ir moterį sujungia ta pati vienintelė ir nevaldoma aistra. Kuomet nebežinai nieko, tik tai, jog nori. Nori, kad tas palaimingas jausmas niekada nesibaigtų, o tavo kūnas visada jaustųsi toks reikalingas.

Bet viskas praeina.

Praėjo ir toji banga...

Jie gulėjo vienas šalia kito. Nina žvelgė maldaujamu žvilgsniu, Marius glostė jos nuo prakaito šlapius plaukus. Tą akimirką jie nekalbėjo, žodžiai prarado prasmę. Ninos viduje augo nerimas, kurį ji jautė, bet negalėjo paaiškinti kodėl. Ir nesistengė suprasti, tik jautė save šalia pirmo vyro savo gyvenime. To, kuris atvedė ją į moterų pasaulį, kuris sutepė ją nuodeme.

O toji nuodėmė jai patiko.

Kaip narkotikas. Bet kartoti nenorėjo, nes džiaugėsi tomis akimirkomis, kurios buvo dabar ir čia. Marius atsikrenkštė ir pradėjo kalbėti rimtai mielu ir nenuspėjamu tonu:

– Mažute, ar pameni, kaip pradėjom draugauti?

– Žinoma, kad pamenu, kaip galėčiau pamiršti. Atsimenu kiekvieną tavo žodį tą akimirką, kai pasiūlei... – ji jautėsi vis dar apsvaigusi, todėl šis klausimas ne taip trikdė.

– Aš irgi atsimenu viską, kas mudviem buvo kartu.

– Ypač tą naktį, kai atėjai ir mėtai akmenukus į mano langą..

– O tavo tėvas mane išvarė...

– Bet po to užtat gavai streso, kai supažindinau...

– Na taip. Ir aš pažadėjau jam tavęs nuskriaust.

– Tu ir nuskriaudei..

– Tu nesigaili, kad mylėjomės?

– O turėčiau? Galėsim dabar tai daryti dažnai... – ji nusišypsojo kitokia šypsena nei paprastai. Jos veide šmėkštelėjo ironija, sumišimas ir nuodėminga mintis.

– Ak tu, mažoji ištvirkėle, – Marius apglėbė ir pabučiavo į nosies galiuką.

– Žinai ką? – atkuto Nina.

– Na?

– Keista, kad tu esi pirmas mano vaikiną toks tobulas. Kitos juk tiek jų turėję, ir vis tik neranda sau skirtojo, o aš? Kuo nusipelniau, kad taip iškart pasisekė?

– Nežinau, juk tu negali sakyti, jog būsim amžinai kartu.

– Tu nenorėtum? – Nina mėtėsi tarp kraštutinių, ji tai klausėsi ir skrajojo, o staiga po tokio Mariaus pareiškimo išgirdo

savo širdies dūžius. Bloga nuojauta per gerklę lipo, bet Nina tvardėsi, guosdamasi, kad tai dėl hormonų pakriko jos mąstymas.

– Norėčiau, mažyte, bet aš negaliu tau to pažadėti.

– Žinau, kad negali... Niekas negali.

– Tai ir neklausinėk. Gerai?

– Gerai... – ji nebeturėjo ką sakyti, tad pabučiavo lūpas, kurias mylėjo, glostė mylimą Mariaus kūną pamiršus tą blogumą viduje. Norėjosi verkti, nors jautėsi laiminga jo glėbyje... Jausmai taip susimaišė, kad Nina pati nebesuprato, kas su ja darosi.

– Atsimeni, sakiau, turiu tau staigmeną? – staiga Marius atsitraukė. Ji atsistojo priešais ją. Nina pakilo, atsirėmė alkūnėmis į žemę, bet liko ant užtiesalo.

– Tai juk tai ir buvo staigmena... – jautėsi apgirtusi, kažkokia pasimetusi.

– Ne, mažute.

– Nesuprantu tada..

– Norėjau tau pasakyti vieną dalyką, naivioji Nina... – Nina nupurtė šaltis: štai vidury miško prieš ją stovi visiškai svetimas vaikiną.

– Tu mane skaudini taip kalbėdamas, Mariau... – jos akys vėl pritvinko ašarų. Marius priklausė ir pabučiavo prie ausies.

– Aš tave palieku, mieloji... – jis atsistojo ir nuėjo. Tarp medžių matėsi jo siluetas, palengva tolstantis. Jis neatsisuko atgal, kol pradingo tolumoje...

Nina atsigulė ir pažvelgė aukštyn. Medžių šakos dengė dangų. Kūnas buvo pavargęs, o ir širdies nieko neliko. Ašaros riedėjo skruostais, nespėdamos viena paskui kitą, o pati Nina jautėsi tuščia. Paniekinta. Viena. Palikta. Ji žinojo, kad dėl to kalta ji pati, bet tą akimirką apie tai negalvojo. Negalvojo apie nieką, tik matė prieš akis Mariaus viedą, tarsi filmą iš nuotraukų, vaizdai maišėsi keldmi įtampą, nerimą, skausmą, kuris buvo toks nenusakomas... Negali to žinoti, kol pats nepajunti.. Kuomet kūnas tampa tuščia erdve, kurioje vaikšto milijonas mažų voruokų, tu negali jų iškrapštyti. Negali mąstyti, judėti, tik verkti, belieka numirti. Viskas aplinkui praranda prasmę... Kiekvienas daiktas primena mylimąjį, kuris tave paliko, o tu neturi valios jo išmesti iš savo galvos. Kuomet pasijunti taip pirmąkart gyvenime. Paradės. Nereikalingas.

Atidavęs visą save ir nesuprastas, neįvertintas, vienas... Vienai vienas visam pasaulyje...

Taip ji pragulėjo, kol sutemo, kol telefonas prisipildė praleistų tėčio skambučių... Bet ji pagaliau pakilo. Pasijuto tuščia, tuščia. Net ašaros baigėsi. Ir nuėjo į namus. Bejausmiu veidu. Nešdama su savimi skausmą. Be jokių minčių. Viskas buvo jau milijonus kartų apgalvota.

– Kur buvai, Nina? – tėtis pravėrė duris ir išpūtė akis. Nina atrodė tokia apgailėtina.

– Atleisk, tėti... – numykė ji.

– Kas nutiko?

– Aš buvau su Marium..

– Su savo vaikinū?

– Taip..

– Ką jis tau padarė? – tėtis pasodino Niną ant kėdės, o pats atsisėdo priešais.

– Nieko. Mane paliko, – ji vėl pravirko. Nenorėjo kalbėti. Tik apsikabino tėtį ir kūkčiojo be perstojo... Norėjo tik mirti, užmigti ir nebeat-sikelti. Nina verkė, balsu rėkė, kol užmigo tėvui ant rankų.

Antrą valandą nakties Nina pakilo iš lovos.

– Mariau? – Ninos balsas drebėjo...

– Ko, mano meile?

– Ar galiu ateiti pas tave? – ji nedrąsiai klausė...

– Eikš, katyte, eikš...

– Prisiek, kad niekada manęs nebepaliksi... – vėl pravirko.

– Nie–ka–da... – jis ištiesė ranką, Nina žengė žingsnį į priekį ir pradingo jo glėbyje....

– Nina?

–Tėti?

– Ką čia darai?

– Marius, aš jį girdėjau.

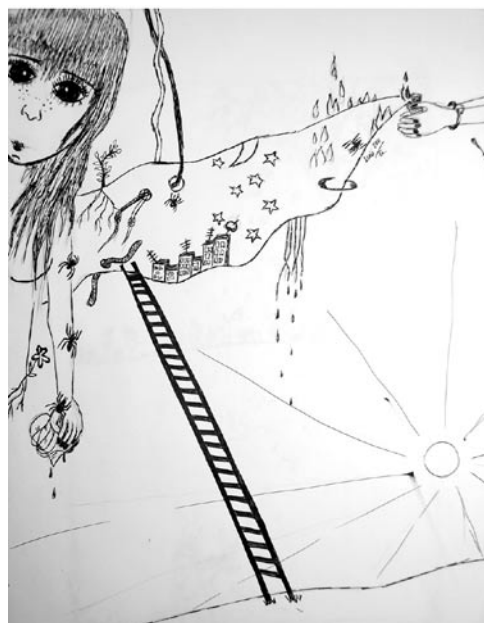
– Tau prisisapnavo, mažyle.

– Taip sunku..

– Eik, miegoti. Ilsėkis. Negalvok apie jį.

Pasistengsiu – ji liūdnai šyptelėjo ir vėl atsigulė į lovą..

Daugiau tėvas jos šypsenos nematė. Il-gus mėnesius Nina nesišypojo, tik ironiškai ir skausmingai pakeldavo savo nuostabiai gražių lūpų kampučius.. Ji suvokė pasaulio tragediją, žmonių degradaciją ir beširdiškumo valdymą. Tėvas kentėjo ją tokią matydamas, visą pavasarį ji vaikščiojo į mokyklą, grįžus pavalgydavo ir skaitydavo knygas. Su niekuo nebendravo. Dienom gražėjo, o tėvas nesupra-



Žymantės Indrašiūtės IVb g kl. piešinys, 2011

to, kodėl tai vyksta, kodėl jo mažoji augdama atrodo nieko neatranda, bet jos veidas tampa tobulas, nes net nesišypsodama ji atrodo švytėte švyti. Dukra daug valgė, ir tėvas jai nieko dėl to nesakė. Valgė ir pilnėjo, ėmė nešioti ne tokius aptemptus drabužius, tačiau jis galvojo, kad galbūt Nina nenori sulaukti dėmesio iš priešingos lyties. Atrodė, kad nusivylusi vyrais ji liks amžinai.

Atėjus vasarai Nina baigė devynias klases ir pasprašė tėčio išvažiuoti pailsėti pas močiutę į kaimą. Tėvas, žinoma, sutiko. Po tokios skaudžios dukros patirties, kurios jis nė minutę nepamiršo, negalėjo dukros varžyti. Juk nepaisant visko ji liko atsakinga ir gera mergaite.

Ir Nina iškeliavo. Skambindavo tėčiui, jie glaudžiai bendravo. Bet jis jai niekada nepasakodavo, kad kas vakarą žiūrėdamas pro langą mato Marių su vis kita mergina ir galvoja, kad kadanors tas vaikas supras ką padarė, kai pats turės savo vaikų ir dėl jų pergyvens.

Atėjo ruduo. Buvo gražus vakaras.

Nina grįžo. Ji įžengė pro duris su begaline šypsena veide. Tėvui rodėsi, kad toji šypsena net akis spigina, kaip senei jis nebuvo matęs Ninos tokios.

– Tai Gabrielius. Mano Angelas. Dievas atėmė Marių ir tikėjimą vaikiniais, bet padovanojo, man stebuklą tam, kad suprasčiau, jog praradus vieną visuomet atrandame kitą. – švelniai tarė ji, šypsodamasi glėbyje glaudžiamam kūdikiui.

RYTAS BE ŽADINTUVO

03:40...Lauke tamsu, vėjuota, bet nieko... ☺
Įsėdome į automobilį ir išvažiuojame į Kauną, nuvykusios ten sulaukėme autobuso į Mažeikius. Nors ir miegojome autobuse, bet kelionė vis vien buvo ilga bei varginanti.

43-iasis Lietuvos jaunujų filologų konkursas vyko Mažeikių Merkelio Račkausko gimnazijoje balandžio 8 – 9 dienomis. Mus sutiko pasitempę mokiniai, klausiau vieną jų, ar savo noru čia susirinko, o jis tik palingavo galva į šonus ir sako: „Na, taip, pamokų nėra, tai vis kažkokia veikla.“ Iš tikrųjų, mokinių buvo DAUG (ir ne vien dalyvių). Gimnazistai mus pasitiko ir įteikė vardines korteles, trumpai nupasakojo, kur ką mokykloje rasti, o kai nuėjome pietauti, tai buvome nustėrusios. Valgykloje taip pat gimnazistės. Kiek neįprasta matyti merginas, kurios laksto nešinos po porą lėkščių rankose ir dar įsispraudusios į mokyklos uniformas. Tai tiesiog keista...

Po visų gerųjų dalykų prasidėjo rimtas darbas. Išsiskirstėme į sekcijas, kuriose klausėme patyrusių žmonių patarimų, kritikos. Man teko būti prozos ir dramos sekcijoje, kurioje mus vertino rašytojos Birutė Jonuškaitė, Laura Sintija Černiauskaitė ir kritikas Virginijus Gasiliūnas. Labai džiaugiuosi tuo, jog nepatekau pirmuoju numeriu į V. Gasiliūno „*suėsti*“ visus iš eilės“ sąrašą. Ši persona turi gan aštrų liežuvį ir visą kritiką rėžia tiesiai šviesiai. Iš dvidešimties dalyvavusių prozininkų visi išgirdo, kas jam *labai* nepatiko sukurptuose kūrinuose. Žinoma, kritikos dozę gavau ir aš. Gal ir keistai skambės, bet buvo įdomu (tik ne itin malonu) klausytis, kaip jam *labai* nepatiko išrinktas eilėraštis, kūrinio įžanga ir nuorodos, o po to pribloškė trumpa reziumė: „Bet tu rašyk toliau.“

Lauros Sintijos Černiauskaitės komentarai buvo švelnesni nei V. Gasiliūno. Ji išvelgė ir gerąsias puses kūryboje. Mano atžvilgiu pasakė, jog dialogai yra stiprūs ir natūralūs, buitinis realizmas vaizduojamas įtikinamai, tarpusavio santykiai taip pat atskleidžiami vykusiai. Tai buvo atgaiva po V. Gasiliūno kritikos. ☺

Po darbų aptarimo sekcijose ėjome vakarieniauti ir po to mūsų laukė vakaronė su Mažeikių vaikų folkloriniu ansambliu

„Alksniokaa“. Klausėmės žemaitiškų dainų, mokėmės šokti liaudiškus šokius ir žaidėme liaudiškus žaidimus. Iš pradžių salė vangiai judinosi, bet po kurio laiko vangiai benusėdėjo. Mudvi su Jovita irgi nusprendėme krutinti kaulus bei sąnarių jungtis, nes taip ar kitaip, vis tiek jau pavargusios buvom, tai nebuvo ko prarast.

Po visų šėliųjimų PAGALIAU susėdome į vieną autobusą, kuris nuvežė mus į viešbutį, o ten jau galėjome išsimiegoti. Na, bent jau mes, merkiniškės, išsimiegojome pirmame aukšte, o kai kurie skundėsi triukšmu ir durų daužymu...

Kitą rytą išvykome praplėsti kultūrinio akiračio. Vieni į Židikus, Marijos Pečkauskaitės – Šatrijos Raganos muziejų, kiti į Vieksnių literatūrinės, kultūrinės vietas. Teko vykti į Vieksnius. Ten aplankėme antrą seniausią vaistinę Lietuvoje, Biržiškų ir Griškevičiaus muziejus. Po ekskursijų grįžome į Merkelio Račkausko gimnaziją.

Konkurso uždarymo metu buvo įteikiami apdovanojimai. Laukiau jų ir labai tikėjausi laimėti bent trečią vietą, o buvo truputį kitaip. Kai jau įteikė trečiojo laipsnio diplomus, pagalvojau, jog ir vėl nieko negausiu, tad patogiai įsitaisiau ir sėdėjau savo vietoje. Ir pasigirsta žodžiai: „Prozos sekcijoje antrojo laipsnio diplomus atitenka Raimundai Sikorskaitėi už labai gerą prozą.“ Nuėjau prie scenos, Jonas Liniauskas uždėjo medalį, moterėlė įteikė diplomą, paspaudė ranką, pasveikino, mergina įteikė maišelį su knygomis. Taigi, liko pareiti atgal į savo vietą. Vos tik apsisukau, antroje eilėje sėdėjusi rašytoja Birutė Jonuškaitė pakilo ir sako: „Aš norėčiau tau ranką paspausti ir pasveikinti.“ Tai ačiū Dievui, kad iš to apšalimo bent tarstelėjau labai ačiū...

Raimunda Sikorskaitė, IVag kl.

Jonas Liniauskas – Lietuvos rašytojų sąjungos pirmininkas; vertinimo komisijos pirmininkas.

Moterėlė – Aldona Augustaitienė – Lietuvos nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos Vaikų literatūros centro direktorė; komisijos sekretorė.

KELIONĖS DŽIAUGSMAI...

Kelionė prasidėjo nei per anksi, nei per vėlai, tiesiog prieš keturias ryto. Kad ir kaip keista būtų, mes, važiuodamos į Kauną, kur turėjo prasidėti patogi ir džiuginanti kelionė link Mažeikių, dar sugebėjome ir vienu kitu žodeliu persimesti...

Tiesa, nesitikėjau sutikti tiek daug įdomių žmonių, tikrąja to žodžio prasme. Pajutau, ką reiškia bendrauti su tikrais filologais, kūrėjais, kurių intelekto koeficientas pranoksta manąjį. Todėl kai viena poetė pradėjo juokais kalbėti apie merginą iš radikalų šeimos, aš nusprendžiau patylėti ir neprašyti smulkiau paaiškinti šio žodžio reikšmės...

Ir iš tiesų pati svarbiausia bei laukiamiausia dalis buvo uždarymas. Ir ne todėl, kad man velniškai atsibodo tas sėdėjimas ir supratimas, kad dar laukia maždaug šešių valandėlių kelionė, ar kad man nepatiko maitinimas, kuris, beje, buvo tikrai geras. Bet labiausiai aš laukiau, kada pagaliau bus paskelbtos laimėjusiųjų pavardės. Laimėjusiems – viskas, pralaimėjusiems – nieko, štai kur gyvenimo esmė. Ak, kad ir kaip keista bebūtų, tądien man nusišypsojo fortūna ir komisija antrąją vietą tautosakos sekcijoje paskyrė man.

O iš tiesų, patys Mažeikiai sužavėjo ir paliko tikrai gerus ir šiltus prisiminimus. Mokiniai siūlė savo pagalbą, aprodinėjo savąją mokyklą, mokytojai nesibodėjo prieiti ir paklausti, kaip mums sekasi, iš kur mes. Viena labai draugiška mokytoja patarinėjo, kur geriau važiuoti į ekskursiją, pasakojo apie Šatrijos Raganą, apie garsiąją Vieکشnių vaistinėlę. Ir jeigu rimtai, ši kelionė buvo

ne tik laisvas penktadienis, kad nereikėjo eiti į mokyklą, bet ir viena labai įdomių ir įsimintinų pamokų, kurioje supranti, kiek daug gabių bei talentingų žmonių yra Lietuvoje.

Jovita Žėkaitė, IVb g kl.

P. s. Raimunda Sikorskaitė ir Jovita Žėkaitė šių metų Jaunujų filologų konkurse laimėjo 2-ąsias vietas, atitinkamai Prozos ir Tautosakos sekcijose.



Sutartis

Balandžio 15 d. gimnazijos aktu salėje vyko iškilmingas bendradarbiavimo sutarties tarp Lietuvos Respublikos Seimo kanceliarijos ir Merkinės Vinco Krėvės gimnazijos pasirašymas. Dalyvavo Seimo pirmininko pavaduotojas Algis Kašėta, Seimo kancleris Jonas Milerius, Seimo kanceliarijos Parlamentarizmo istorijos ir atminimo įamžinimo skyriaus vedėja Angonita Rupšytė.



Vytauto Černiausko fotografijos, 2011